

AYNI HATALARI TEKRAR EDİYOR DERS ALMIYORUZ

Temmuz ayı enflasyon rakamları açıklandı. TÜFE aylık 1.80, yıllık yüzde 18.95 oranında arttı. ÜFE ise aylık bazda yüzde 2.46, yıllık bazda ise yüzde 44.92 oranında arttı. Çekirdek enflasyon ise yüzde 17.22. Ana sanayi gruplarındaki ÜFE artış oranları ara malında yüzde 57.23, dayanıklı tüketim malında yüzde 31.58, dayanıksız tüketim malında yüzde 31.44, enerjide 42.42, sermaye malında 31.38, T.C.M.B yaptığı açıklamada bu ayki artışların nedenlerini kuraklık, enerji fiyatlarında ve gıda fiyatlarındaki artışlar olduğunu belirtti. Ayrıca gecikmeli fiyat artışlarının üretici enflasyonundaki artışa neden olduğu vurgulandı.

Tüm göstergeler enflasyonun önümüzdeki dönemde artacağına işaret ediyor. Zira iktisadi faaliyet güçlü. Fiyat artışı devam ediyor. Eylül'de yüz yüze eğitimin açılacağını da düşünürsek tüketim talebi daha da artacak. PMI verilerine göre yılın ikinci yarısı güçlü geçecek. Maliyetler artıyor. Enflasyon beklentileri yükselerek bozuluyor. Enflasyon telafisi yüzde 15'lerde. Beş yıl öncesinde fiyatlar genel düzeyi yüzde 8'ler civarında artarken son beş yılda ortalama yüzde 14.6, son üç yılda artış oranı yüzde 15.6, son iki yılda ise yüzde 15.3'e yükseldi. Akademisyenlerce kurulan ENAG Enflasyon Araştırma Grubuna göre aylık enflasyon artışı yüzde 4.89, Ocak-Temmuz döneminde ise yüzde 25.14. ÜFE-TÜFE farkı yüzde 26'lara ulaştı. 2019 yılından bu yana TÜFE 31 aydır aylık artışını sürdürüyor. Temmuz enflasyonu son 17 yılın en yüksek aylık artış oranı. 2021 yedi aylık enflasyon toplamı yüzde 10.41. (2005'ten bu yana en yüksek 6 aylık enflasyon) 2020'nin aynı döneminde bu oran yüzde 6.37'ydi. Gıda enflasyonu ise son 18 yılın en yüksek ikinci aylık enflasyonuna ulaştı. Ayrıca küresel enflasyonu ithal ediyoruz. Gıda, emtia ve enerji fiyatları öngörülenin üstünde artıyor. İthal ağırlıklı yapımız istikrarsız döviz kurları nedeniyle TÜFE enflasyonu başbaşa kalıyor.

2021 yılında büyümemiz yüzde 6-7'ler civarında bekleniyor. Bu büyümeyle bile ancak 2019 yılı milli gelir seviyesine ulaşabileceğiz. Yüksek büyümeye rağmen işsizliği azaltamayan bir ekonomik modelimiz var. Enflasyon sorununu kalıcı olarak çözmeden, fiyat istikrarını oluşturmadan istihdam yaratan sürdürülebilir büyümeyi sağlayamıyoruz. Her şeyin başı enflasyon. Faiz ise sadece bu olgunun yarattığı bir sonuç.

Ekonomi yönetimi enflasyon sorununu çözmede yeterince ciddi ve radikal davranmıyor. Gıda Komiteleri ve Fiyat İstikrar Komiteleri kurarak sorunu çözmeye çalışıyor. Merkez Bankasını yeterince kurumsal bağımsız bırakacak şekilde davranmıyor. En son örnek Sn. Cumhurbaşkanının son konuşması. Konuşmasında "Ağustosla birlikte enflasyonda ciddi bir düşüşü göreceğiz. Faiz oranlarında da düşüş geçiyoruz. Düşük faiz düşük enflasyonu getirecektir. Ağustos ayı kırılma noktasıdır." Bu görüş çerçevesinde uygulanan negatif faiz politikasının ne kadar hasar yarattığını biliyoruz. Rezervlerimizi bu politika çerçevesinde erittik. Söz konusu konuşma sonrasında döviz kurları tekrar dalgalandı. Dolar/TL 8.58'lere geldi. Değerleme kuruluşu FITCH reel getirinin negatife geçmesi zaten yüksek olan dolarizasyonu daha da arttıracığını açıkladı. Üstelik aynı hatalı politikayı uygulayacak ortamda yok. Delta varyantı tehdidi canlılığını koruyor. Korku endeksi (VIX) küresel ortamda yüzde 18.37'lerde. Ayrıca sel ve yangın gibi tabii afetlerle uğraşıyoruz. Aynı hatayı tekrar edip farklı sonuçlar bekleme alışkanlığımızdan kurtulmamız gerekiyor. Ekonomi literatüründeki sabit parametrelerden birini (enflasyon-faiz nedenselliği) pahalı maliyetlerle test etmeyeceğimizi, akli selimin galip geleceğini umuyoruz. Aksi halde hem kurları, hem faizleri hem de enflasyonu inanılmaz seviyelerde görebiliriz. Kapitalist modelde piyasalarla inatlaşılmaz. Sadece sağlıklı, başarılı, net iletişim kanalları kullanılır. Bu sayede fiyatlama ve beklentiler rasyonel hale gelir. Para politikaları uygulamalarında gecikmez. T.C.M.B nin de belirttiği üzere fiyatlama ve beklentilerdeki bozulmaları önlemez ve enflasyonun üzerinde reel getiri politikası izlemez ise yılsonunda merkezin tahmini gibi yüzde 14'ler civarında enflasyonu değil yüzde 18-20'ler civarında enflasyonu yaşamak sürpriz olmaz. Zaten T.C.M.B yayınladığı ankette TÜFE beklentisini yüzde 16.30'a yükseltti. TL'nin reel getirisi şu durumda bile sıfırlandı. Negatif faiz ortamında varlık fiyatlarında balonlar oluşur. TL'den kaçış devam eder, faiz indirmek bir yana arttırmak zorunda kalırız. Düşük faizli mevduattan kaçış hızlanır,

tüketim talebi artar, sürekli fiyat artışları enflasyonu daha da hızlandırır. Başladığımız noktaya daha negatif bir seviye ile döneriz.